

ISSAI 100

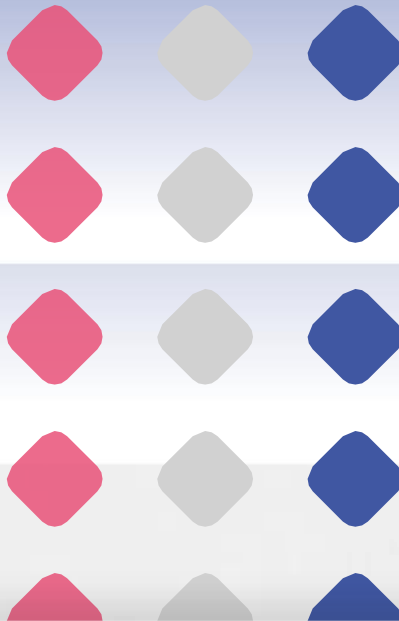
Принсипҳои асосии аудити бахши давлатӣ

*Стандартҳои муассисаҳои
мақомоти олии аудит
(ИНТОСАИ) аз ҷониби
Ташиқоти байналмиллалии
мақомоти олии аудит
(ИНТОСАИ), дар доираи
Эъломияи касбии ИНТОСАИ
нашр карда шудааст. Барои
ғирфтани маълумоти
иловагӣ нигаред:
вебсайт www.issai.org*

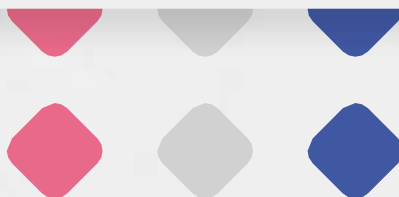
INTOSAI

INTOSAI, 2019с.

- 1) Соли 2001 ба сифати принципҳои асосии аудити давлатӣ тасдиқ карда шудааст.
- 2) Соли 2013 Принципҳои бунёдии аудити бахши давлатӣ аз нав баррасӣ ва ивазином карда шудааст.
- 3) Бо таъсиси системаи эълумияи касбӣ, Интосаи (IFPP), соли 2019 тағйиротҳои таҳрирӣ ворид карда шудааст

ISSAI 100 бо ҳамаи забонҳои расмии ИНТОСАИ: арабӣ, англисӣ, франсузӣ, олмонӣ ва испанӣ дастрас аст.

Мундариҷа

1. Муқаддима	
2. Мақсад ва мақоми SSAIS	6
3. Системаи аудити баҳши давлатӣ	
Ваколатҳо	9
Аудити баҳши давлатӣ ва мақсадҳои он	10
Намудҳои аудити баҳши давлатӣ	11
4. Унсурҳои аудити баҳши давлатӣ	
Се тараф	13
Предмети санҷиш, критерияҳо ва маълумотҳо доир ба предмети санҷиш	
Намудҳои супоришҳои аудиторӣ	15
Боваринокӣ ва эътимоднокии аудити баҳши давлатӣ	16
5. Принсипҳои аудити баҳши давлатӣ	18
Талаботҳои ташкилӣ	19
Принсипҳои умумӣ	20
Принсипҳои, ки ба раванди аудит дахл доранд	24

1) Стандартҳо ва дастурҳои касбӣ барои эътимоднокӣ, сифат ва касбияти аудити баҳши давлатӣ муҳим мебошанд. Стандартҳои байналмилалӣ ташкилотҳои олии аудити (ISSAI), ки аз ҷониби Созмони байналмилалӣ муассисаҳои олии аудиторӣ (INTOSAI) таҳия шудаанд, ҳадафи таъмини аудити мустақил ва муассир аз ҷониби ташкилотҳои олии аудитӣ (MOA) мебошанд.

2) ISSAI ба аъзоёни INTOSAI мусоидат менамояд, ки муносибати касбии худро тибқи ваколатҳои худ, инчунин санадҳои меъёрии ҳуқуқии миллӣ ва дигар санадҳо таҳия кунанд.

3) ISSAIs қисми Системаи Эъломияи касбии INTOSAI мебошанд (IFPP). Дар ин замина, Принсипҳои INTOSAI (INTOSAI-P) принсипҳои асосӣ ва принсипҳои сохторро дар бар мегиранд, ки шароити зарурии фаъолияти MOA-ро муқаррар мекунанд. Стандартҳои байналмилалӣ ташкилотҳои олии аудити (ISSAI) бо гузаронидани аудитҳо саруқордоранд ва дар маҷмӯъ: принсипҳои эътирофшудаи касбӣ, ки аудити самаранок ва мустақили ташкилотҳои баҳши давлатиро ташкил медиҳанд., дар бар мегиранд.

4) Дастури INTOSAI (GUID) қисми таркибии IFPP мебошад. Онҳо барои дастгирии MOA ва аудиторони инфиродӣ дар бехтар кардани нишондиҳандаҳои ташкилӣ ва дар амал татбиқ ва истифодаи ISSAI роҳнамо медиҳанд.

5) Принсипҳои асосии аудити баҳши давлатӣ, ки ба Эъломияи Лима INTOSAI-P1 асос ёфтаанд, иерархияи стандартҳои байналмилалӣ аудити баҳши давлатиро таъмин мекунанд. Маҷмӯи пурраи ISSAI ба ин принсипҳо асос ёфтааст.

6) ISSAI 100 - Принсипҳои бунёдии аудити давлатӣ маълумоти муфассалро дар бораи:

- мақсад ва миқёси стандартҳои ISSAI;
- системаи аудити баҳши давлатӣ;
- унсурҳои аудити баҳши давлатӣ;
- принсипҳои касбӣ, ки барои аудити баҳши давлатӣ истифода мешаванд.

2

Мақсад ва мақоми стандартҳои SSAIS

7) *Принципиҳои бунёдии аудити баҳши давлатӣ.* ISSAI100 принципиҳои роҳнамоеро муқаррар мекунад, ки ба ҳамаи ӯҳдадорихоии аудити баҳши давлатӣ, новобаста аз шакл ва мундариҷа дахл доранд. *Принципиҳои аудити молиявӣ ISSAI 200, ISSAI 300* *Принципиҳои аудити самаранокӣ* , *ISSAI 400* ба *Принципиҳои аудити мувофиқа* асос ёфтаанд ва минбаъд принципҳои истифода мешаванд, ки дар доираи аудити молиявӣ, аудити иҷроӣ ва аудити мутобикат истифода мешаванд. Ин стандартҳо бояд дар якҷоягӣ бо принципиҳои дар ISSAI 100 муқарраршуда татбиқ карда шаванд. Принципиҳо ҳеҷ гуна қонунҳои миллӣ, муқаррарот ё дигар қоидаҳоро бекор намекунад ва МОА -ро аз гузаронидани таҳқиқоти аудитӣ, санҷишҳо ё дигар ӯҳдадорихоӣ, ки дар стандартҳои мавҷудаи ISSAI танзим нашудаанд, манъ намекунад.

8) *Принципиҳои бунёдии аудити давлатӣ (ISSAI 100) ва Принципиҳои аудити молиявӣ,* Аудит ва Иҷроӣ он, ки аз онҳо бармеоянд, метавонанд барои муқаррар кардани стандартҳои эътибор бо се роҳ истифода шаванд:

- ҳамчун асосе, ки дар он МОА метавонанд стандартҳоро таҳия кунанд;
- ҳамчун асос барои қабули стандартҳои муттасили миллӣ;
- ҳамчун асос барои қабули ISSAI.

МОА метавонанд аз таҳияи як санади ягонаи стандартизатсия, як қатор ҳуҷҷатҳои стандартизатсия ё маҷмӯи ҳуҷҷатҳои стандартизатсионӣ ва дигар санадҳои меъёрӣ истифода баранд.

МОА -ҳо бояд нишон диҳанд, ки кадом стандартҳо нисбати санҷишҳои онҳо татбиқ мешаванд ва ин маълумот бояд ба истифодабарандагони ҳисоботи МОА дастрас карда шавад. Дар он ҳолате, ки стандартҳо дар як вақт ба якҷоягӣ манбаъ асос ёфта бошанд, бояд инро низ нишон додан зарур аст. МОА тавсия дода метавонад, ки ин маълумотро ба ҳисоботи аудити худ дохил кунанд; бо вучуди ин, шумо метавонед як шакли умумиро бештар истифода баред

9) *МОА метавонад эълон кунад, ки стандартҳои таҳияшуда ё қабулкардаи он ба принципиҳои бунёдии аудити SSAIs асос ёфтаанд ё бо он мувофиқат мекунад, агар ин стандартҳо ба принципиҳои ISSAI 100, 200, 300 ва 400 пурра мувофиқат кунанд.*

Ҳисоботҳои аудит метавонад ишораеро дар бораи он, ки стандартҳои истифодашуда ба стандарти ISSAI ё стандартҳои марбут ба кори аудиторӣ мувофиқанд, дар бар гирад. Чунин ишораро бо роҳи қайд намудани зеринҳо иҷро кардан мумкин аст:

... Мо аудитҳои худро мутобикати стандартҳое, ки ба Принципиҳои бунёдии аудити баҳши давлатӣ ISSAI 100 (ва Принципиҳои аудити молиявӣ ISSAI 200, Принципиҳои аудити самаранокӣ ва Принципиҳои аудити мутобикат ISSAI 300 / ISSAI 400) асос ёфтаанд, гузаронидаем. Стандартҳои байналмиллалии ташилотҳои олии аудит.

Барои дуруст қабул кардан ё такмил додани стандартҳои аудит, ки ба Принципҳои бунёдии аудит асос ёфтаанд, лозим аст, ки матни ин принципҳоро бояд ба пуррагӣ фаҳмид. Стандартҳои дахлдори аудити молиявӣ (ISSAIs 2000-2899), стандартҳои аудити иҷро (ISSAIs 3000-3899) ва стандартҳои аудити мутобиқат (ISSAIs 4000-4899) метавонанд барои ноил шудан ба ин мақсад кӯмак расонанд.

10) MOA метавонад истифодаи ISSAI –ро ҳамчун стандартҳои расмӣ худ афзалтар донанд. Дар чунин ҳолатҳо, аудитор бояд ба ҳама стандартҳои ISSAI, ки ба аудит алоқаманданд, риоя кунад. Иқтибосҳоро ба ISSAI-ҳои мувофиқ бо роҳи қайд кардани он метавон анҷом дод:

... Мо аудитҳои [аудити] худро мутобиқи Стандартҳои Байналмилалии Муассисаҳои Олии Аудит (ISSAIs) анҷом додем.

Барои шаффофияти бештар, ин ибора минбаъд муайян карда метавонад, ки кадом стандарт ё диапазони ISSAI 2000-4899 аудиторро барои истифода мувофиқи мақсад донист. Шумо метавонед инро бо илова кардани иборати зерин иҷро кунед:

Аудит [ҳо] ба [бо] ISSAIxxx [рақам ва ISSAI] рақам ва номи ISSAI] асос ёфтааст.

11) Стандартҳои байналмилалии аудит (ISA), ки аз ҷониби Федератсияи байналмилалии муҳосибон (IFAC) нашр шудаанд, ба роҳнамо оид ба гузаронидани аудити молиявӣ дохил карда шудаанд (ISSAI 2000-2899). Аз ин рӯ, дар аудитҳои молиявӣ метавон ба ISSAI ё ISA ишора кард. ISSAIs барои бахши давлатӣ роҳнамои иловагиро пешниҳод мекунанд (Қайдҳои амалӣ), аммо талаботҳои аудити молиявӣ боқӣ мемонанд. ISAҳо ҷузъи ҷудонашавандаи стандартҳо мебошанд ва шумо наметавонед танҳо ба ISSAIs, ки ба он дохил шудаанд, ишора кунед. Агар ISSAI ё ISA ҳамчун стандартҳои SAI барои аудити молиявӣ қабул карда шуда бошанд, дар гузориши аудитор бояд ишора ба ин стандартҳо дохил карда шавад. Ин ба аудити молиявӣ ва дигар аудитҳои, ки методологияи намудҳои дигари аудитро дар бар мегиранд, баробар татбиқ мешавад.

12) Тафтишҳо метавонанд мутобиқи ISSAI (стандартҳои байналмилалии ташкилотҳои олии аудити) ва стандартҳои дигар манбаъҳо гузаронида шаванд, ба шарте ки ин баҳснок набошад. Дар чунин ҳолатҳо, ба ин стандартҳо ва ISSAI бояд истинод карда шаванд.

3

Системаи аудити бахши давлатӣ

Ваколатҳо

13) MOA функцияҳои аудити бахши давлатиро дар доираи тартиби конститутсионии муайян ва мутобиқи вазифаю ваколатҳои худ, ки ҳангоми иҷрои вазифаҳояшон мустақилият ва ихтиёрии кофиро таъмин мекунад, иҷро мекунад. Вазифаи MOA метавонад самтҳои асосии масъулияти MOA -ро барои гузаронидани аудити давлатӣ муайян кунад ва дар бораи гузаронидани аудит ва иҷрои дигар ӯҳдадориҳои аудит дастур диҳад.

14) MOA метавонанд барои иҷрои ҳама гуна ӯҳдадориҳои гуногуни аудитие, ки ба салоҳияти роҳбарият вогузор шудаанд ва ба таври лозимӣ ӯҳдадориҳои идора ва истифодаи маблағҳои давлатӣ ва дороиҳои давлатиро доранд, иҷозат дода шаванд. Ҳаҷм ё шакли чунин супоришҳо ва гузоришдиҳӣ дар бораи натиҷаи онҳо вобаста ба ваколати қонунии MOA гуногун мебошанд.

15) Дар як қатор кишварҳо, MOA дорои суд буда, он аз судяҳо иборат аст ва ба муҳосибони давлатӣ ва дигар шахсони мансабдор ваколатдор аст, ки аз рӯи онҳо ҳисоботи молиявӣ пешниҳод кунанд. Ҳамин тариқ, алоқамандии ҳокимияти судӣ ва тавсифи он ҳамчун аудитор бахши давлатӣ вучуд дорад. Функсияи судӣ аз MOA талаб мекунад, ки тамоми шахсони ваколатдори идоракунии фондҳои давлатӣ ваколатдори ҳисоботдиҳӣ бошанд ва дар тобеияти он бошанд.

16) MOA барои татбиқи ваколатҳои худ ва талаботи қонун қарорҳои стратегӣ қабул мекунад. Чунин қарорҳо метавонанд ба стандартҳои татбиқшаванда, банақшагирии афзалиятҳои ӯҳдадориҳои аудиторӣ ва татбиқи онҳо вобаста бошанд.

Аудити бахши давлатӣ ва мақсадҳои он

17) Муҳити аудити бахши давлатӣ соҳаест, ки ҳукуматҳо ва дигар сохторҳои бахши давлатӣ барои истифодаи манбаъҳои андозбандӣ ва дигар манбаъҳо дар расонидани хизмат ба шаҳрвандон ва дигар гирандагон масъулан. Ин муассисаҳо барои идоракунии ва иҷрои корҳо ва истифодаи захираҳо ҳам ба онҳое, ки ин манбаъҳоро таъмин мекунад ва ҳам ба шаҳрвандон, аз ҷумла шаҳрвандоне, ки аз хадамоти истифода мебаранд аз ин захираҳо вобастагӣ доранд, ҳисобот медиҳанд. Аудити бахши давлатӣ ба фароҳам овардани муҳити мусоид саҳм мегузорад ва интизории аз ҷониби институтҳои

бахши давлатӣ ва хизматчиёни давлатӣ мутобиқи стандартҳои ахлоқӣ ва қонуни қоидаҳои дахлдорро ба таври самарабахш иҷро кардани вазифаҳоро баланд мебардорад.

18) Умуман, аудити бахши давлатиро метавон ҳамчун як раванди систематикӣ тавсиф кард, ки далелҳоро ба таври объективӣ ба даст меорад ва арзёбӣ мекунад, ки оё иттилоот ё шароити мавҷуда ба меъёрҳои муайяншуда мувофиқат мекунад. Аудити бахши давлатӣ муҳим аст, зеро он ба қонунгузoron, нозирон, мансабдорон ва аҳли ҷомеа маълумот ва арзёбии мустақил ва объективии идоракунии ва татбиқи сиёсатҳо, барномаҳо ё амалҳои дигарро таъмин менамояд.

19) МОА ба ин мақсад ҳамчун як рукни муҳими системаҳои миллии демократӣ ва идоракунии онҳо хидмат намуда, дар тақмили идоракунии бахши давлатӣ тавассути риояи принсипҳои шаффофият, ҳисоботдиҳӣ, идоракунии ва самаранокӣ нақши муҳим мебозанд. INTOSAI-20 - Принсипҳои шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ дар ин самт роҳнамо мебошанд.

20) Тамоми санҷишҳои бахши давлатӣ аз муайян намудани ҳадафҳо оғоз мешаванд, ки вобаста аз навъи аудити гузаронидашуда метавонанд фарқ кунанд. Аммо, ҳамаи аудитҳои бахши давлатӣ ба идоракунии хуб мусоидат мекунад:

- ба истифодабарандагони мақсаднок додани иттилооти мустақил, объективӣ ва боэътимод дар асоси далелҳои кофӣ ва муносиби ба мақомоти давлатӣ алоқаманд;
- Таҳкими ҳисоботдиҳӣ ва шаффофият, ҳавасмандгардонии пайваста ва эътимоди устувор ба истифодаи дурусти маблағҳои давлатӣ ва самаранокии идоракунии давлатӣ.
- тақмили фаъолияти ин сохторҳо дар доираи сохтори конститутсионӣ, ки вазифаҳои умумии назорат ва ислоҳоти давлатро анҷом медиҳанд, инчунин шахсони масъули идоракунии фаъолиятҳои давлатӣ;
- эҷоди ҳавасмандкунӣ барои ислоҳот тавассути додани дониш, таҳлили ҳамаҷониба ва тавсияҳои огоҳона барои тақмил.

21) Умуман, аудити бахши давлатиро метавон ба як ё якчанд аз се навъи асосии аудитҳо тақсим кард:

Аудитҳо ҳисоботи молиявӣ, аудити мувофиқат ва аудитҳои самаранокӣ. Ҳадафҳои ҳар яке аз ин санҷишҳо муайян мекунад, ки кадом стандартҳо бояд татбиқ шаванд.

Намудҳои аудити бахши давлатӣ

22) Се намуди асосии аудити бахши давлатӣ муқаррар карда мешаванд:

Мақсади асосии аудити молиявӣ муайян кардани он аст, ки оё маълумоти молиявии муассиса тибқи низоми қабулшудаи ҳисоботи молиявӣ ва заминаи ҳуқуқӣ пешниҳод шудааст. Ин ба воситаи ба даст овардани далелҳои кофӣ ва мувофиқ барои аудитор имкон медиҳад, ки хулосаи аудиториро дар таҳрифи ҷиддии маълумоти молиявӣ, новобаста аз қаллобӣ ё хатоғӣ бароварда тавонад.

Аудити иҷро ҳадафи асосии муайян кардани мутобиқати амалҳо, барномаҳо ва муассисаҳо бо принсипҳои иқтисодӣ, самаранокӣ ва самарабахшӣ ва оё ҷойҳои иловагӣ барои тақмилро дорад, мебошад. Самаранокӣ дар муқоиса бо меъёрҳои дахлдор

баҳогузори карда мешаванд ва сабабҳои дуршавӣ аз ин меъёрҳо ва мушкилоти дигар таҳлил карда мешаванд. Ҳадаф посух додан ба саволҳои асосии аудит ва пешниҳоди тавсияҳо оид ба такмил додан аст.

Аудити мувофиқат мақсади асосии муайян кардани мувофиқати як мавзӯи мушаххасро ба салоҳияти ҷорӣ, ки ба меъёрҳо муайян шудааст, дорад. Аудити мувофиқат бо роҳи баҳодихӣ (дар тамоми ҷиҳатҳои моддӣ) мутобиқати фаъолият, амалиётҳои молиявӣ ва иттилоот бо мақомоти танзимкунандаи аудитор гузаронида мешавад. Ин ваколатҳо қоидаҳо, қонунҳо ва дастурамалҳо, қарорҳои бучетӣ, сиёсатҳо, кодексҳои муқарраршуда, шартҳои шартнома ё принципҳои умумии танзими давлатиро ҷиҳати идоракунии оқилонаи молияи давлатӣ ва рафтори шахсони мансабдорро дарбар мегиранд.

23. МОА метавонанд дар ҳама гуна мавзӯҳои марбут ба самтҳои масъулияти роҳбарикунанда ё шахсони дорои захираҳои давлатӣ супоришҳо иҷро кунанд. Чунин супоришҳо метавонанд гузоришдиҳиро дар бораи андозагирии фаъолият, фаъолияти агентӣ, ҳисоботҳои устуворӣ, талабот ба захираҳои оянда, мувофиқат бо стандартҳои назорати дохилӣ, аудити вақти воқеӣ ва дигар масъалаҳо дар бар гиранд.

МОА инчунин метавонанд баррасиҳои муштарақеро дар бар гиранд, ки санҷишҳои молиявӣ, иҷрой ва / ё мувофиқатиро дар бар мегиранд.

4

УНСУРҲОИ АУДИТИ БАХШИ ДАВЛАТӢ

24. Дар идоракунии давлатӣ аудити бахши давлатӣ муҳим аст, зеро идоракунии захираҳои давлатӣ бояд ба боварӣ асос ёбад. Масъулият барои идоракунии захираҳои давлатӣ мутобиқи ҳадафҳои пешбинишуда ба зиммаи муассиса ё шахси воқеие, ки аз номи давлат амал мекунад, гузошта мешавад. Аудити бахши давлатӣ эътимоди корбарони мақсаднокро тавассути пешниҳоди иттилоот ва баҳодиҳии мустақил ва ҳолисона аз дур шудан аз стандартҳои қабулшуда ё принципҳои идоракунии самаранок мустаҳкам менамояд.

Ҳама санчишҳои бахши давлатӣ як унсурҳои асосӣ доранд: аудитор, ҷониби масъул, истифодабарандагони мақсаднок (се тарафи аудит), меъёрҳои баҳодиҳии шахси аудит ва иттилооти ҷамъбастии онҳо мебошад. Онҳоро ба ду намуди гуногуни ӯҳдадорихон аудит тасниф кардан мумкин аст: супоришҳои аттестатсионӣ ва супоришҳои мустақими ҳисоботӣ.

Се тараф

25. Ҳадди аққал се тарафи алоҳидаро дар санчишҳои бахши давлатӣ ҷалб мекунанд: аудитор, ҷониби масъул ва истифодабарандагони мақсаднок. Муносибатҳои тарафҳо бояд дар заминаи созишномаҳои конститутсионӣ оид ба ҳар як намуди санчиш баррасӣ карда шаванд.

- Аудитор: Дар аудити бахши давлатӣ нақши аудиторро сардори МОА ва шахсони ваколатдор барои гузаронидани санчишҳо иҷро мекунанд. Масъулияти умумии аудити бахши давлатиро мақомоти МОА муайян мекунанд.
- Ҷонибдори масъул: Дар аудити бахши давлатӣ масъулияти дахлдор бо мувофиқаи конститутсионӣ ва қонунгузорӣ муайян карда мешавад. Тарафҳои масъул метавонанд барои маълумот дар бораи объекти санчидашаванда, идоракунии он ё таҳия кардани тавсия масъул бошанд. Тарафҳои масъул метавонанд шахсони инфиродӣ ва созмон бошанд.
- Истифодабарандагони мақсаднок: Ашхос, созмонҳо ё гурӯҳҳои онҳо, ки барои онҳо аудитор дар бораи натиҷаҳои аудит ҳисобот омода мекунад. Истифодабарандагони мақсаднок метавонанд қонунгузор ё нозирон, онҳое, ки дар самти фарогирии ҳукумат ё ҷомеа масъуланд, бошанд.

Предмети санчиш, критерияҳо ва маълумотҳо доир ба предмети санчиш

26. Мавзӯи санчиш ба иттилоот, ҳолат ё амале дахл дорад, ки тибқи меъёрҳои муайян омӯхта ё баҳо дода шудааст. Мавзӯи санчиш вобаста ба ҳадафи аудит метавонад шаклҳои, хусусиятҳои гуногун дошта бошад. Мавзӯи дахлдори санчиш бояд мутобиқи меъёрҳои муайян ва ҳамаҷониба арзёбӣ ё баҳо дода шавад, то далелҳои кофӣ ва мувофиқ барои ташаккули хулоса ё андешаи аудитор ба даст оварда шавад.

27. Меъёрҳои муқоисавии баҳодихӣ мавзӯи аудит мебошанд. Ҳар як санчиш бояд меъёрҳои ба шароит мувофиқро истифода барад. Ҳангоми интихоби меъёрҳои мувофиқ, аудитор аҳамият ва фаҳмиши онро барои истифодабарандагони мақсаднок, инчунин якпорчагӣ, эътимодноқӣ ва воқеият (бетарафӣ, қабули умумӣ ва муқоисаро бо меъёрҳои, ки дар аудитҳои монанд истифода мешаванд) ба назар мегирад. Меъёрҳои истифодашаванда метавонанд аз як қатор омилҳо вобаста бошанд, аз ҷумла ҳадафҳо ва намуди аудит. Меъёрҳо метавонанд мушаххас ё умумӣ бошанд ва аз манбаъҳои мухталиф, аз ҷумла қоидаҳо, қоидаҳо, стандартҳо, роҳнамо ва таҷрибаи пешқадам таҳия карда шавад. Онҳоро барои қорбарони мақсаднок дастрас бояд кард, то онҳо бифаҳманд, ки мавзӯъ чӣ гуна омӯзиш ва баҳо дода шудааст.

28. Маълумот оид ба мавзӯи санчиш натиҷаи ниҳоии баҳодихӣ ё санчиши ин предметро аз рӯи меъёрҳо дар бар мегирад. Вай метавонад шаклҳои гуногун дошта бошад ва вобаста ба ҳадафҳо ва миқёси (аудити) аудит хусусиятҳои гуногун дошта бошад.

Намудҳои супоришҳои аудиторӣ

29. Ду намуди ӯҳдадорихои аудиторӣ мавҷуданд:

а. Ҳангоми гузаронидани аттестатсияи аудиторӣ, масъулин мавзӯро аз рӯи меъёрҳои арзёбӣ намуда, дар бораи он ба аудитор маълумот медиҳанд, ки дар асоси он далелҳои кофӣ ва муносиби аудиториро барои дурустии хулоса тартиб медиҳанд.

б. Ҳангоми иҷрои мустақими ҳисобот, аудитор мавзӯро аз рӯи меъёрҳои месанҷад ё баҳо медиҳад. Аудитор мавзӯъ ва меъёрҳоро бо назардошти хатар ва аҳамият интихоб мекунад. Натиҷаи миқдории баҳодихӣ ба предмет мутобиқи меъёрҳои дар гузориши аудит дар шакли хулосаҳо, тавсияҳо ва фикрҳои инъикос карда мешавад. Санчиши мавзӯъ (предмет) метавонад инчунин маълумоти нав, фаҳмишҳо ё бозёфтҳоро пайдо кунад.

30. Аудити молиявӣ ҳамеша ӯҳдадорихои аудити аттестатсиониро дар бар мегирад, зеро онҳо ба маълумоти молиявии тарафи масъули пешниҳодшуда асос ёфтаанд. Аудити иҷроӣ одатан ӯҳдадорихои аудитории мустақимро ҳисобот медиҳанд. Аудити мувофиқат метавонад дар шакли як санчиши аудити аттестатсионӣ ё шакли гузориши мустақими ҳисоботӣ ё дар ҳарду шакл дар як вақт гузаронида шавад. Мавзӯи аудит ва ё маълумот дар бораи он дар доираи се намуди аудит, ки дар ISSAI пешбинӣ шудаанд, аз унсурҳои зерин иборат аст:

а) Аудити молиявӣ: Мавзӯи аудити молиявӣ вазъи молиявӣ, фаъолият, гардиши пул ё

дигар унсурҳое мебошад, ки дар ҳисоботи молиявӣ муайян, тафтиш ва пешниҳод карда мешаванд. Маълумоти мавзӯӣ ҳисоботи молиявӣ мебошад

б) Аудити иҷроӣ: Мавзӯи санчиши иҷро бо ҳадафҳои аудит ва саволҳое, ки аудит ба онҳо пешниҳод кардааст, муайян карда мешавад. Мавзӯъ метавонад барномаҳои мушаххас, созмонҳо, бунёдҳо ё амалҳои мушаххас (якҷоя бо натиҷаҳои микдорӣ ва оқибатҳои молиявӣ), ҳолатҳои мавҷуда (аз ҷумла сабаб ва натиҷа) ва иттилооти ғайримолиявӣ ё молиявӣ дар бораи ин унсурҳо бошанд. Аудитор мавзӯи баррасишавандаро месанҷад ва баҳо медиҳад, то андозае, ки меъёрҳои муқарраршуда ба даст оварда мешаванд.

в) Аудити мувофиқат: Мавзӯи аудити мутобиқат дар доираи аудит муайян карда мешавад. Ин метавонад фаъолият, амалиёти молиявӣ ё иттилоот бошад. Ҳангоми иҷро супоришҳои аттестатсионӣ дар доираи аудити маҷмӯӣ, диққати бештар ба маълумот дар бораи мавзӯи аудит, масалан, ба хулосаи мувофиқат дар асоси системаи тасдиқшуда ва стандартии ҳисобот таҳия карда мешавад.

Боваринокӣ ва эътимодноки дар аудити баҳши давлатӣ

Зарурият ба боваринокӣ ва эътимодноки

31. Истифодабарандагони мақсаднок мехоҳанд ба эътимод ва мутобиқат будани иттилооте, ки истифода мебаранд ҳамчун асос барои қабули қарор, эътимод дошта бошанд. Ҳамин тариқ, аудитҳо маълумотро дар асоси далелҳои оқилона ва мувофиқ пешниҳод мекунанд ва аудиторҳо бояд барои коҳиш додан ё идоракунии хавфи хулосаҳои бардурӯғ кор кунанд. Сатҳи боварие, ки ба истифодабарандаи мақсаднок дода мешавад, бояд ба таври шаффоф таъмин карда шавад. Аммо, аз сабаби маҳдудиятҳои ногузир, санчишҳо эътимоднокии мутлақро тасдиқ карда наметавонанд.

Шаклҳои тасдиқи эътимодноки

32. Вобаста аз аудит ё ниёзҳои корбар, эътимоднокиро бо ду роҳ метавон изҳор кард.

а. Тавассути андешаҳо ва хулосаҳо, ки сатҳи эътимоднокиро возеҳ муайян мекунад. Ин дар ҳама ӯҳдадорихои аудити аттестатсионӣ ва дар баъзе ӯҳдадорихои мустақими ҳисоботӣ мавҷуд аст.

б. Тавассути шаклҳои дигар. Дар баъзе санчишҳои мустақими ҳисоботӣ, аудитор хулосаи дурустро оид ба бозътимодии натиҷаи санчиши мавзӯӣ ба даст намеорад. Дар чунин ҳолатҳо, аудитор ба истифодабарандагон дараҷаи зарурии эътимоднокиро бо шарҳи он ки чӣ гуна натиҷаҳо, критерияҳо ва хулосаҳо ба таври оқилона ва дуруст тавлид шудаанд ва чаро чунин робитаи байни натиҷаҳо ва меъёрҳо ба хулосаи умумӣ ё тавсияҳои умумӣ оварда мерасонад.

Сатҳи эътимодноки

33. Тасдиқи дурустӣ метавонанд оқилона (комилан асоснок) ё маҳдуд бошанд.

Сатҳи итминони оқилона назаррас аст, аммо мутлақ нест. Хулосаи аудиторӣ яқдилона таҳия карда мешавад ва изҳор медорад, ки ба фикри аудитор, мавзӯи аудит ба талаботҳои асосӣ ҷавобгӯ аст ё ба талабот ҷавобгӯ нест ва дар ҳолати зарурӣ маълумот оид ба ин мавзӯъ мувофиқи меъёрҳои татбиқшаванда назари воқеӣ ва боадолатро

ташкил медиҳад.

Ҳангоми муайян кардани сатҳи маҳдуди эътимод, хулосаи аудиторӣ дар асоси амалҳои гузаронидашуда хулоса мекунад, ки ҳеҷ чиз таваҷҷӯҳи аудиторро ба худ ҷалб накардааст ва аз ин метавонад ба хулоса ояд, ки мавзӯ ба меъёрҳои татбиқшуда мувофиқат намекунад. Амалҳои аудитор дар аудити кафолати маҳдуд нисбат ба он амалҳое, ки барои гирифтани кафолати оқилона иҷро шудаанд, маҳдуд мебошанд. Дар асоси хулосаи касбии аудитор, сатҳи боварӣ барои истифодабарандаи мақсаднок бояд боварибахш бошад. Ҳисоботи маҳдуди эътимод ба он шаҳодат медиҳад, ки хулосаҳои эътимодӣ гуногун мебошанд.

5

ПРИНЦИПҲОИ АУДИТИ БАҲШИ ДАВЛАТӢ

34. Принципҳои дар поён овардашуда барои гузаронидани аудит асосӣ мебошанд. Аудит як раванди ҷамъшаванда ва даврӣ мебошад. Аммо, барои пешниҳоди дуруст, принципҳои асосӣ тибқи принципҳои марбут ба талаботи ташкилии МОА, принципҳои умумӣ, ки аудитор бояд пеш аз санҷиш ва дар бештар аз як марҳилаи санҷиш баррасӣ намояд ва принципҳое, ки ба марҳилаҳои муайяни раванди аудит алоқаманданд, гурӯҳбандӣ шудаанд.

Соҳаҳое, ки бо принципҳои аудити баҳши давлатӣ фаро гирифта мешавад

Ethics & Independence	Professional judgment, due care and scepticism	Quality control	Audit team management & skills
Audit risk	Materiality	Documentation	Communication

PRINCIPLES RELATED TO THE AUDIT PROCESS

Planning the audit	Conducting the audit	Reporting and follow-up
<ul style="list-style-type: none"> Establish the terms of the audit Obtain understanding Conduct risk assessment of problem analysis Identify risks of fraud Develop an audit plan 	<ul style="list-style-type: none"> Perform the planned audit procedures to obtain audit evidence Evaluate audit evidence and draw conclusions 	<ul style="list-style-type: none"> Prepare a report based on the conclusions reached Follow up on reported matters as relevant

Талаботҳои ташкилӣ

35. МОА бояд қоидаҳои дахлдорро доир ба соҳаи ахлоқ ва назорати сифат муқаррар ва дастгирӣ намояд

Ҳар як МОА бояд тартиботи этикӣ ва назорати сифатро дар сатҳи ташкилӣ таъмин ва нигоҳ дорад, ки итминони оқилона ба мутобиқат ба стандартҳои касбӣ ва талаботи этикӣ, ҳуқуқӣ ва меъёриро таъмин намояд. ISSAI130 - Кодекси одоб ва ISSAI140 - Назорати сифат дар МОА роҳнамо дар ин самт пешниҳод мекунад. Мавҷудияти чунин тартибот дар сатҳи МОА як шарт татбиқ ё таҳияи стандартҳои миллӣ дар асоси Принципҳои асосии аудити мебошад.

Принсипҳои умумӣ

Ахлоқ ва мустақилият

Аудиторҳо бояд ба талаботи ахлоқии мувофиқ ҷавобгӯ ва мустақил бошанд. Принсипҳои ахлоқӣ бояд қисми ҷудонопазири рафтори касбии аудитор бошад. МОА бояд сиёсатеро пеш баранд, ки талаботи этикиро ба назар гирад ва зарурати ҳар як аудитро дар риояи онҳо таъкид кунад. Аудиторон бояд мустақил бошанд, то гузоришҳои онҳо беғараз ва аз ҷониби корбарони мақсаднок баррасӣ карда шаванд.

Аудиторҳо метавонанд дар INTOSAIP-10 - Эъломияи Мексика оид ба мустақилияти МОА роҳнамоӣ оид ба истиқлолият пайдо кунанд. Роҳнамо оид ба принсипҳои асосии ахлоқии якпорчагӣ, ҳолисӣ, салоҳияти касбӣ ва санҷиши дуруст, махфият ва рафтори касбӣ дар ISSAI 130 - Кодекси ахлоқӣ оварда шудааст.

Мулоҳизаҳои касбӣ, кӯшиши дуруст ва скептисизм

Аудиторҳо бояд рафтори мувофиқи касбиро тавассути истифодаи скептикии касбӣ, андешаи касбӣ ва санҷиши дурустро дар тамоми аудит риоя кунанд. Муносибати аудитор бояд бо шакку шубҳа ва таҳассуси касбӣ, ки ҳангоми таҳияи қарори дахлдори амал бояд истифода шавад, тавсиф карда шавад. Аудиторҳо барои таъмини рафтори дурусти касбӣ бояд саъйи кофӣ дошта бошанд.

Скептикии касбӣ маънои онро дорад, ки ҳангоми баҳодихӣ ба мақсад ва мувофиқ будани далелҳои дар рафти аудит бадастомада аудитор масофаи касбӣ, ҳушёрӣ ва ҳама чизро зерӣ суол мегузорад.

Он инчунин кушода ва ҳассосияти ҳама нуқтаи назарҳо ва далелҳоро таъмин мекунад. Баҳодихии касбӣ истифодаи раванди дониш, малака ва таҷрибаи коллективиро дар раванди аудит дар бар мегирад. Тадқиқоти мувофиқ маънои онро дорад, ки аудитор бояд аудитҳоро бодикқат ба нақша гирад ва гузаронад. Аудиторон бояд аз рафторе, ки ба кори онҳо ҳалал мерасонад, ҷилавгирӣ кунанд.

Назорати сифат

Аудиторҳо бояд аудитҳоро мутобиқи стандартҳои касбии назорати сифат гузаронанд. Сиёсатҳо ва тартиботи назорати сифат дар соҳаи МОА бояд ба стандартҳои касбӣ мувофиқ бошанд, то санҷишҳо дар сатҳи баланд мунтазам гузаронида шаванд. Тартиботи назорати сифат бояд масъалаҳоро ба монанди идоракунии, бозрасӣ, назорати ҷараёни аудит ва ниёз ба маслиҳат барои қабули қарорҳо оид ба масъалаҳои мураккаб ва баҳсноқ ҳал кунанд.

Аудиторҳо метавонанд дар ISSAI 140 - Назорати сифат барои МОА роҳнамоӣ иловагиро пайдо кунанд.

Идоракунии гурӯҳи аудиторон ва малакаҳои онҳо**Аудиторҳо бояд малакаҳои зарурӣ дошта бошанд ё ба он дастрасӣ дошта бошанд**

Аудиторҳо бояд дар маҷмӯъ дониш, малака ва таҷрибае дошта бошанд, ки барои бомуваффақият гузаронидани аудит заруранд, аз ҷумла фаҳмиш ва таҷрибаи амалӣ бо як намуди аудит, донишҳои стандартҳо ва қонунгузориҳои татбиқшаванда, фаҳмиши ҷаҳиҳои аудитори ва қобилияти баҳодиҳии касбӣ ва таҷрибаи марбут. Ба ҳама аудитҳо зарурати ҷалби кормандон бо дараҷаи зарурӣ, тақмили ихтисос ва омӯзиши кормандон, таҳияи дастурҳо ва дигар дастурҳои хаттӣ оид ба гузаронидани санҷишҳо ва ҷудо кардани захираҳои кофӣ барои гузаронидани аудит заруранд. Аудиторҳо бояд салоҳияти касбии худро тавассути тақмили доимии касбӣ нигоҳ доранд.

Дар мавридҳои зарурӣ ва мувофиқ ба ваколати МОА ва қонуни татбиқкунанда, аудитор метавонад ба қори аудиторҳои дохилӣ, аудиторҳои дигар ё қоршиносон таъя кунад. Расмиёти аудит бояд заминаи кофиро барои истифодаи қори дигарон фароҳам оварад ва дар ҳама ҳолатҳо аудитор бояд далелҳои салоҳияти аудиторҳо ё қоршиносони дигар, мустақилият ва сифати иҷрошударо гирад. Аммо, МОА барои ҳама гуна ҳулосаҳо ё ҳисоботи аудиторӣ масъул аст; ин масъулият бо истифодаи қори иҷрокардаи дигар тарафҳо кам намешавад.

Ҳадафҳои аудити дохилӣ аз ҳадафҳои аудити берунӣ фарқ мекунанд. Аммо, ҳам аудити дохилӣ ва ҳам берунӣ ба идоракунии самаранок тавассути саҳм гузоштан ба шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ дар истифодаи захираҳои давлатӣ, инчунин сарфақорӣ, самаранокӣ ва самарабахшии идоракунии давлатӣ мусоидат мекунанд. Ин ба ҳамоҳангсозӣ, ҳамқорӣ ва рафъи такрори қор имқон медиҳад.

Баъзе МОА-ҳо қори аудиторҳои дигарро дар сатҳи давлатӣ, вилоятӣ, минтақавӣ, ноҳиявӣ ё маҳаллӣ ё ширкатҳои машваратӣ ва аудиториҳои баҳисобгирӣ, ки қори аудиториҳо дар робита бо ҳадафи аудит анқом додаанд, истифода мебаранд. Механизмҳо бояд фароҳам оварда шаванд, ки ҳама гуна ин қорҳо тибқи стандартҳои аудити баҳши давлатӣ гузаронида шаванд.

Гузарионидани аудит метавонад дониши техникӣ, усулҳо ё малакаҳои мушаххасро дар доираи МОА талаб мекунад. Дар ин ҳолатҳо, қоршиносон метавонанд барои таъмин кардани дониш ё иҷрои супоришҳои мушаххас ё дигар мақсадҳо истифода шаванд.

Хавфи аудиторӣ

. Аудиторҳо бояд хавфҳои марбут ба қобилияти пешниҳоди ҳисоботро, ки ба шароитҳои аудит мувофиқ нестанд, идора кунанд

Хатари аудит хавфест, ки гузариши аудит метавонад номувофиқ бошад. Аудитор тартиботи қоҳиш додани хавф ё идоракунии хавфи ба даст овардани ҳулосаҳои номуносибро риоя мекунад. Ҳамзамон, аудитор бояд ба назар гирад, ки маҳдудиятҳои дохилие, ки дар ҳама санҷишҳо ҳосанд, имқон намедиҳанд, ки итминони қорил дар бораи ҳолати объекти санҷиш таъмин қарда шавад.

Дар ҳолате ки ҳадафи он пешниҳоди эътимоднокии ҳисобот аст, аудитор бояд хавфи аудиториҳо бо дарназардошти ҳолатҳои аудит то сатҳи пасттарин қоҳиш диҳад.

Мақсади аудит метавонад пешниҳоди хулоса бо боварии маҳдуд бошад. Ҳамзамон, ҳавфи имконпазири риоя накардани меъёрҳо нисбат ба аудити дорой эътимоди оқилона зиёд аст. Санчишҳои маҳдуди эътимод дар хулосаи касбии аудитор сатҳи бовариро барои корбарони мақсаднок таъмин мекунад.

Назаррас будан

36. Аудиторҳо бояд дар тамоми чараёни аудит муҳимиятро ба назар гиранд.

Барои ҳама санчишҳо моҳият муҳим аст. Иттилоот метавонад мувофиқ шумурда шавад, агар дониш дар бораи он ба қарорҳои корбарони пешбинишуда таъсир расонад. Муайян кардани аҳамият масъалаи баррасии касбӣ аст ва аз таърифи аудитор эҳтиёҷоти корбарон вобаста аст. Мулоҳиза метавонад ба масъалаи инфиродӣ ё маҷмӯи масъалаҳо марбут бошад. Аз ҷиҳати хусусият аксар вақт дар заминаи арзиш баррасӣ мешаванд, аммо он инчунин ҷиҳатҳои дигари сифатӣ ва миқдорӣ дорад. Аз рӯи хусусиятҳои хоси масъала ё маҷмӯи масъалаҳо, муҳим будани маълумотро доварӣ кардан мумкин аст. Инчунин иттилоот метавонад дар доираи вазъиятҳои муайян метавонад муҳим бошад.

Мулоҳизаҳои муҳим ба қарорҳо дар бораи хусусият, вақт ва миқёси тартиботи аудит ва арзёбии натиҷаҳои аудит таъсир мерасонанд. Баррасӣ метавонад нигарониҳои ҷонибҳои манфиатдор, манфиатҳои ҷамъиятӣ, талаботи танзим ва оқибатҳои ҷомеаро дар бар гирад.

Ҳуччатҳо

37. Аудиторҳо бояд ҳуччатҳои аудиториро таҳия намоянд, ки ба таври кофӣ дақиқ фаҳмида шаванд, барои иҷрои корҳо, далелҳои бадастомада ва хулосаҳо ба даст омадаанд.

Ҳуччатҳои аудит бояд стратегия ва нақшаи аудитро дар бар гиранд. Вай расмиёти иҷрошуда ва далелҳои бадастовардари сабт мекунад ва натиҷаҳои ҳисоботи аудиториро тасдиқ мекунад. Ҳуччатҳо бояд ба таври кофӣ муфассал гузошта шаванд, то аудитор ботаҷрибае, ки дар бораи аудити гузаронидашуда маълумоти қаблӣ надошта бошад, дар бораи моҳият, вақт, миқёс, натиҷаҳои расмиёти иҷрошуда, далелҳои аудиторӣ, ки барои дастгирии хулосаҳо ва тавсияҳои аудит ба даст оварда шудаанд, бидуни асоснок кардани хулосаҳои аудиторӣ

Тамос

- Аудиторҳо бояд дар чараёни аудит муоширати фаъол дошта бошанд.

Муҳим он аст, ки аудитор аз тамоми масъалаҳои марбут ба аудиторӣ огоҳ аст. Ин шарти калидии ташкили муносибатҳои кории созанда мебошад. Тамосҳо бояд гирифтани маълумоти марбут ба аудит ва роҳбарият ва роҳбарияти олиро бо мушоҳидаҳои саривақтӣ ва натиҷаҳо дар чараёни супориш таъмин кунанд. Аудит инчунин барои мубодилаи масъалаҳои марбут ба ҷонибҳои дигари манфиатдор, аз қабилӣ қонунгузорӣ ва нозирон, масъул аст.

Принсипҳое, ки ба раванди аудит дохил мешаванд

Банақшагирии аудита

38. Аудиторҳо бояд кафолат диҳанд, ки шартҳои тафтиш дақиқ шарҳ дода мешаванд.

Санҷишҳо метавонанд тибқи талаботи қонун дар асоси дархостҳои мақомоти қонунгузорӣ ё назоратӣ, ки МОА оғоз кардааст ё тибқи созишномаи махсус бо аудиторҳо гузаронида мешавад. Дар ҳама ҳолатҳо, аудитор, роҳбарияти аудит, роҳбарияти иншооти аудиторӣ, шахсони мансабдори давлатӣ ва дар мавриди зарурат, тарафҳои дигар бояд дарки расмӣ шартҳои аудит ва инчунин нақш ва масъулияти онҳоро ба даст оранд. Иттилооти муҳим метавонад таърифи мавзӯӣ, миқёси аудит ва ҳадафҳои аудит, шартҳои дастрасӣ ба маълумот, гузориши натиҷа ва санҷиш, раванди аудит, маълумоти шахсони алоқадор, нақшҳо ва ӯҳдадорихои ҷонибҳои мухталифи ин супоришро дар бар гирад.

39. Аудиторҳо бояд моҳияти объекти аудит ё ташкилоти санҷишшавандаро донанд.

Ин фаҳмиши ҳадафҳо, амалҳо, чаҳорҷӯбаи танзим, назорати дохилӣ, системаҳои молиявӣ ва дигар равандҳо ва равандҳои тичорат ва таҳқиқи сарчашмаҳои эҳтимолии далелҳои аудиториро дар бар мегирад. Маълумотро аз тамоси мунтазам бо роҳбарият, шахсони мансабдор ва дигар ҷонибҳои манфиатдор гирифтани мумкин аст. Ин маънои онро дорад, ки коршиносони машваратӣ ва ҳуҷҷатҳои таҳқиқотӣ (аз ҷумла таҳқиқоти қаблӣ ва дигар манбаъҳо) бо мақсади фаҳмиши васеътари мавзӯи баррасӣ ва мундариҷаи он мувофиқ аст.

40. Аудиторҳо бояд баҳодиҳии хавфҳо ё таҳлили мушкilotро гузаронида, вобаста ба натиҷаҳои аудит натиҷаҳои заруриро аз нав дида бароянд.

Хусусияти хатарҳои муайяншуда вобаста аз ҳадафи аудит гуногун хоҳад буд. Аудит бояд хавфи камбудихои мухталиф, ихтилоф ё иштибоҳотро, ки дар робита ба мавзӯӣ пайдо шуда метавонанд, баррасӣ ва арзёбӣ кунад. Ҳам хатарҳои умумӣ ва ҳам мушаххас бояд ба назар гирифта шаванд. Ин тавассути расмиест, ки фаҳмишро дар бораи объект ё барнома ва муҳити он, аз ҷумла назорати дохилии мувофиқро таъмин мекунад. Аудитор бояд аксуламали роҳбариятро ба хавфҳои ошкоршуда, аз ҷумла чораҳои андешидашуда ва татбиқи назорати дохилӣ баҳо диҳад. Ҳангоми таҳлили мушкilot, аудитор бояд нишондиҳандаҳои воқеии мушкilot ё тамоюлро аз раванди мувофиқ ё интизорраванда ба назар гирад. Ин омӯхтани нишондиҳандаҳои гуногуни мушкilotро барои муайян кардани ҳадафҳои аудит фаро мегирад. Дар тамоми раванди аудит муайян намудани хатарҳо ва таъсири онҳо ба аудит бояд ба назар гирифта шавад.

41. Аудиторҳо бояд хавфҳои қаллобиро, ки аз ҳадафҳои аудит бармеоянд, муайян ва баҳо диҳанд.

Аудиторҳо бояд барои муайян ва посух додан ба хавфҳои қаллобӣ, ки аз ҳадафҳои аудит бармеоянд, таҳқиқ гузаронанд ва қоидаҳоро риоя кунанд. Онҳо бояд скептикии касбиро нигоҳ доранд ва ҳангоми тафтиш барои тақаллуби эҳтимолӣ ҳушёр бошанд.

42. Аудиторҳо бояд кори худро ба нақшагирӣ ва муассир баргузор кунанд.

Банақшагирии аудити мушаххас чанбаҳои стратегӣ ва амалиётро дар бар мегирад. Банақшагирии стратегӣ бояд ҳудуд, мақсад ва равиши аудиторино муайян кунад. Ҳадафҳо ба он мувофиқат мекунанд, ки аудитро чӣ гуна ба даст овардан лозим аст. Сарҳадҳо ба мавзӯ ва меъёрҳо марбутанд, ки аудиторҳо барои баҳогузори ва гузориш додан дар ин мавзӯ истифода мебаранд ва бо ҳадафҳо мустакиманд. Муносибат хусусият ва доираи расмиётро, ки барои чамъоварии далелҳои аудитӣ истифода мешаванд, тавсиф мекунад. Аудит бояд ба коҳиш додани хавфи аудит ба сатҳи ба таври қобили қабул пешбинишуда ба нақша гирифта шавад.

Банақшагирии амалиётӣ ташкили ҷадвали аудит ва муайян кардани хусусият, вақт ва доираи расмиёти аудитро дар бар мегирад. Ҳангоми банақшагирӣ, аудиторҳо гурӯҳҳои аудиторӣ ташкил медиҳанд ва зарурати захираҳои иловагӣ, масалан, ҷалби мутахассисони баландихтисосро муайян мекунанд.

Ҷадвали тафтишҳо бояд ба тағироти назаррас дар вазъ ва шароит ҷавоб диҳад, ки ин як раванди такрорӣ дар тамоми аудит мебошад.

Гузaronидани аудит

43. Аудиторҳо бояд расмиёти аудитро гузаронанд, ки далелҳои кофӣ аудиторино барои дастгирии ҳисоботи санҷишӣ таъмин кунанд.

Гузaronидани аудит

Қарори аудитор дар бораи хусусият, вақт ва доираи расмиёти аудит ба далелҳои ба даст оварда таъсир мерасонад. Интиҳоби тартибот аз баҳодихии хатар ва таҳлили мушкilot вобаста аст.

Далели аудиторӣ ҳама гуна иттилоотест, ки аз ҷониби аудитор барои муайян кардани мувофиқат ба субъект истифода мешавад. Далелҳо метавонанд шаклҳои гуногун дошта бошанд, ба монанди сабти электронӣ ё қоғазии транзаксияҳо, мукотибаи хаттӣ ё электронӣ бо манбаҳои берунӣ, мушоҳидаҳои аудитор ва шаҳодати дахонӣ ё хаттӣ мавзӯ.

Далелҳо бояд кофӣ (миқдорӣ) бошанд, то шахси идроккунандаро дар бораи оқилияти далелҳои ба даст овардашуда ва кофӣ (сифатӣ) бовар кунанд, яъне. Баҳодихии аудитор ба далелҳо бояд объективӣ, одилона ва мутаваззин бошад ва натиҷаҳои пешакӣ бояд ба аудитор расонида шуда, далелҳо тасдиқ карда шаванд.

Санҷиш бояд ба талаботи махфият мутобиқат кунад.

44. Аудиторҳо бояд далелҳои аудиторӣ арзёбӣ кунанд ва хулоса бароранд.

Пас аз ба итмом расидани расмияти санҷиш, аудитор ҳуҷҷатҳоро месанҷад, то муайян карда шавад, ки оё ин мавзӯ ба қадри кофӣ ва дуруст тафтиш шудааст. Пеш аз ба даст овардани хулоса, аудитор баҳодихии ибтидоии хавф ва аҳамиятро дар далелҳои сабук чамъоварӣ мекунад ва муайян мекунад, ки оё тартиботи иловагии тафтиш заруранд.

Барои гирифтани натиҷаҳои аудит аудитор бояд далелҳои аудитро баҳо кунад. Ҳангоми

арзёбии далелҳои аудиторӣ ва аҳамияти натиҷаҳои аудит, бояд ҳам омилҳои миқдорӣ ва ҳам сифатино ба назар гиранд.

Аз рӯи натиҷаҳо, аудитор ҳангоми тартиб додани хулосаҳо оид ба мавзӯи санҷиш ё маълумот дар бораи ин мавзӯъ бояд ба қарори касбӣ таъя кунад.
Ҳисоботдиҳӣ ва мониторинги иҷрои натиҷаҳои аудит.

45. Дар асоси хулосаҳо, аудиторон бояд ҳисобот тартиб диҳанд

Раванди аудит таҳияи ҳисоботро барои ба тарафҳои манфиатдор, шахсони мансабдори давлатӣ ва ҷамъиятӣ расонидани натиҷаҳои аудит дар бар мегирад. Ҳадаф инчунин мусоидат ба амалиёти пайгирӣ ва ислоҳ мебошад. Дар баъзе SAI, ба монанди судҳои ҳисобҳо бо ваколатҳои судӣ, ин метавонад додани гузоришҳо ва тасмимҳои ҳатмии қонуниро дар бар гирад.

Гузоришҳо бояд возеҳ ва комил бошанд ва набояд номуайян бошанд. Онҳо бояд воқеъбинона ва одилона бошанд, аз ҷумла танҳо маълумоте, ки далелҳои кофӣ ва муносиби аудитро дастгирӣ мекунанд ва қарорат медиҳанд, ки натиҷаҳо дар оянда ва мӯҳтаво пешниҳод карда мешаванд.

Шакл ва мундариҷаи ҳисобот аз хусусияти аудит, истифодабарандагони мақсаднок, стандартҳои татбиқшаванда ва талаботи қонунгузорӣ вобаста аст. Вазифаи МОА ва дигар қонунҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ метавонанд формат ва матни ҳисоботҳоро муайян кунанд, ки онҳоро мухтасар ё пурра ҷамъбаст кардан мумкин аст.

Ҳисоботҳои васеъшуда тафсилоти миқёси аудит, хулосаҳо ва хулосаҳои аудиторӣ, аз ҷумла оқибатҳои эҳтимолӣ ва тавсияҳои созандаро барои ислоҳи мушоҳидаҳо.

Гузоришҳои мухтасар шакли қӯтоҳтар доранд ва чун қоида, формати стандартизатсионӣ доранд.

»Супоришҳои аудити аттестатсионӣ

Ҳангоми санҷиши аудити аттестатсионӣ, гузориши аудит метавонад дар бораи он, ки маълумот дар бораи ҳама мавзӯҳои моддӣ аз ҳатогиҳо озод аст ва / ё дар ҳама ҷиҳатҳои моддӣ объекти мушаххасро дарбар мегирад, фикри худро баён кунад. Ҳангоми анҷом додани аттестатсия ҳисобот одатан ҳамчун “Ҳисоботи аудитор” ном бурда мешавад.

»Вазифаҳои ҳисоботи мустақим

Барои ўҳдадорҳои мустақими ҳисоботӣ, дар гузориши аудит бояд ҳадафҳои аудит нишон дода шаванд ва ҷӣ гуна онҳо дар ҷараёни аудит ба даст оварда шуданд. Он натиҷаҳо ва хулосаҳои мавзӯро дар бар мегирад ва инчунин метавонад тавсияҳоро дар бар гирад. Маълумоти иловагӣ дар бораи меъёрҳо, методология ва манбаъҳои маълумот низ пешниҳод карда мешаванд ва ҳама гуна маҳдудият дар мундариҷаи аудит бояд тавсиф карда шаванд.

Ҳисоботи аудит бояд шарҳ диҳад, ки далелҳои бадастовардашуда ҷӣ гуна истифода мешуданд ва ҷаро чунин хулосаҳо бароварда шуданд. Ин ба истифодабарандагони мақсаднок дараҷаи зарурии эътимодро ба иттилооти дар он мавҷудбударо фароҳам

меорад.

»Андеша

Вақте ки хулосаи аудиторӣ барои расонидани сатҳи муайяни эътимод истифода мешавад, он бояд дар шакли стандартӣ навишта шавад. Андеша метавонад дигар ӯ тағир дода шавад. Ақидаҳо такмилдоданашуда метавонанд ҳангоми ба даст овардани боварии маҳдуд ӯ оқилона қорӣ карда мешавад. Ақидаҳои такмилдодашуда аз инҳо иборат буда метавонанд:

- Шартан мусбӣ (бо ҳатогиҳо) - вақте ки аудитор ба далелҳои ба даст омада эътироз мекунад ӯ қодир нест, ки далелҳои кофӣ мувофиқи аудиториро оид ба баъзе масъалаҳои марбут ба мавзӯе гирад, ки метавонанд муҳим бошанд, ӯ ки ба онҳо дастрасӣ дошта бошад.
- Манфӣ - вақте ки аудитор далелҳои кофӣ ва муносиби аудиториро ба даст оварда, ба хулосае омадааст, ки дуршавӣ ӯ иштибоҳҳо дар алоҳидагӣ ӯ дар маҷмӯъ назаррасанд ва густаришбанда мебошанд.
- радкунанда - вақте ки аудитор аз сабаби номуайяни ӯ маҳдудияти доираи аудит, ки он ҳам муҳим ва ҳамаҷониба аст, далели кофӣ ва муносиби аудиториро ба даст оварда наметавонад.

Дар сурати тағир додани ақидаҳо, асосҳо бояд тавассути тавзеҳоти возеҳ бо ишора ба меъёрҳои татбиқшаванда, хусусият ва андозаи тағирдиҳӣ баҳо дода шаванд. Вобаста аз намуди аудит, тавсияҳо барои ислоҳи тафсирҳо ва норасоӣҳо дар назорати дохилӣ, шумо инчунин метавонед онҳоро ба ҳисобот дохил кунед.

»Назорати иҷрои натиҷаҳои аудит

МОА дар мониторинги амалҳои ҷониби масъул дар посух ба саволҳои дар гузориши аудит гузошташуда ширкат меварзанд. Фаъолиятҳои минбаъда ба он равона карда шудаанд, ки оё аудитор тавсияҳо ва инчунин оқибатҳоро ба инбат гирифта бошад. Фаъолияти нокифоя ӯ ғайриқаноатбахши аудитӣ метавонад аз МОА ҳисоботи иловагӣ талаб кунад.